

INVALIDILIITON LAUSUNTO

PALKON SUOSITUSLUONNOS: ”Huumeriippuvuuksien hoidon ja kuntoutuksen psykososiaaliset menetelmät”

Lausunto annettu 24.6.2021: <https://www.otakantaa.fi/fi/hankkeet/62/osallistuminen/1123/kysely/>

Vastaajan nimi: Henrik Gustafsson, lakimies

Vastaajan organisaatio: Invalidiliitto ry

Suosituksen kohde, rajaukset ja tietopohja

Invalidiliitto esittää esteettömien ja saavutettavien päihdepalveluiden lisäämistä PALKON suositukseen huumeriippuvuuksien hoidosta ja kuntoutuksen psykososiaalisista menetelmistä. Päihdepalveluiden esteettömyys ja saavutettavuus on sovellettavissa vastaavasti PALKO:n aiempaan suositukseen alkoholiriippuvuuden hoidosta ja kuntoutuksesta. Tietopohjaa tulee lisätä vammaisten huume- ja alkoholiriippuvaisten määrän selvittämiseksi.

Nykyinen tutkimus- ja hoitokäytäntö sekä menetelmä, johon verrataan

PALKO:n suosituksesta käy ilmi, että päihdepalvelujen tavoitteena on luottamuksen rakentaminen, henkilön motivoiminen ja sitouttaminen hoitoon ja kuntoutukseen sekä käytön ja haittojen vähentäminen. Invalidiliitto painottaa vammaisille ja harvinaissairaille sopivien esteettömien ja saavutettavien päihdepalveluiden saatavuutta. Esteettömyys liittyy kunnan tai palveluntuottajan toimitilojen esteettömyyteen. Saavutettavuus liittyy muun muassa viestinnän monikanavaisuuteen, tiedon ymmärrettävyyteen sekä ylipäätään ihmisten moninaisuuden huomioimiseen palvelua tuotettaessa.

Eettiset ja järjestämiseen liittyvät näkökohdat

YK:n vammaissopimuksen artiklan 25 (Terveys) mukaan ”sopimuspuolet tunnustavat, että vammaisilla henkilöillä on oikeus parhaaseen mahdolliseen terveyden tasoon ilman syrjintää vammaisuuden perusteella. Sopimuspuolet toteuttavat kaikki asianmukaiset toimet varmistaakseen sukupuolisensitiivisten terveydenhuoltopalvelujen saatavuuden vammaisille henkilöille, terveyteen liittyvä kuntoutus mukaan lukien. Sopimuspuolet erityisesti a) järjestävät vammaisille henkilöille samanlaajuiset, -laatuiset ja -tasoiset maksuttomat tai kohtuuhintaiset terveydenhuoltopalvelut ja -ohjelmat kuin muille.”

PALKO:n suositusluonnos kiinnittää huomiota huumeiden käyttäjien erityisen haavoittuvaan asemaan ja sairauden kaksoisdiagnoosin vaikutukseen päihdepalveluiden saatavuudessa. Edelleen PALKO:n aineistosta käy ilmi, että tällä tarkoitetaan esim. skitsofreniaa huumeiden käytön lisäksi. Invalidiliitto huomauttaa, että PALKO:n suositusluonnoksesta puuttuu vammaisuus. Vammaisuus ja sairaus ovat lähtökohtaisesti eri asioita, vaikka pitkäaikaissairaus tai harvinaissairaus voivat vammauttaa. Vammaiset ovat myös heterogeeninen ryhmä. Vammaisilla on kuitenkin mielenterveys- ja päihdeongelmia kuten muillakin ihmisillä, mutta esim. fyysisen vamman takia voi olla huomattavan hankala saada esteettömiä päihdepalveluita palveluntuottajien esteellisten tilojen vuoksi. Sininauhaliiton uraa uurtava esteetön työ EMPPA tarjoaa neuvontaa ja keskusteluapua erilaisista riippuvuuksista vammaisille tai pitkäaikaissairaille sekä heidän läheisilleen.

Yhteenveto suosituksesta

Invalidiliitto katsoo, että riippuvuussairauksien vaikuttava ja hyvä hoito ja kuntoutus edellyttävät lisäksi seuraavaa: esteettömät ja saavutettavat päihdepalvelut, jotka koskevat terveydenhuoltoyksikön ja palveluntuottajan fyysisten toimitilojen esteettömyyttä sekä tiedonsaannin saavutettavuutta vammaisen ja ammattihenkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa. Julkisen toimijan tulee kiinnittää huomiota julkisten hankintojen päihdepalveluiden kilpailutuksissa vähimmäisvaatimuksena esteettömyys ja saavutettavuus.

Lisänäytön kerääminen

PALKO:n suosituksesta käy ilmi, että suosituksen vaikutuksia arvioidaan mm. seuraavilla mittareilla: huumeriippuvuuteen sairastuneiden määrät (ICD-10 diagnoosit) ja samanaikaisten mielenterveyden ja käyttäytymishäiriöiden diagnoosit ja hoitopolut. Invalidiliitto huomauttaa, että YK:n vammaissopimuksen 31 artikla (Tilastot ja tietojenkeruu) edellyttää, että ”sopimuspuolet sitoutuvat kokoamaan asianmukaista tietoa, muun muassa tilasto- ja tutkimustietoa, jonka pohjalta ne voivat muodostaa ja toteuttaa menettelytapoja tämän yleissopimuksen soveltamiseksi.” Invalidiliiton mielestä mittareihin tulee lisätä huumeriippuvuuteen sairastuneiden vammaisten määrät ja samanaikaisten harvinaissairauksien diagnoosit sekä hoitopolut.

Yleisarviosi suosituksesta

Asteikolla 1-5: Kuinka hyödyllisenä pidät ehdotettua suositusta? 1=matalin arvosana, 5=korkein arvosana

3

Perustele arvosanasi: *Invalidiliiton mielestä PALKO:n suosituksesta pitää vielä kehittää edellä mainituilla perusteluilla, jotta korkeampi tai korkein arvosana olisi perusteltu.*

Onko suosituksesta ymmärrettävä, miten voisi parantaa? *Vammaisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota.*

INVALIDILIITTO RY

Janne Juvakka

toimitusjohtaja

Laura Andersson

yhteiskuntasuhdejohtaja